

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 113/2013)

Totean Opetushallituksen puolesta lausuntona otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä seuraavan.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräitä otsikossa mainittuun lakiin sisältyviä kunnan peruspalvelujen valtionosuuksien laskemista sekä valtionprosenttia ja kunnan omarahoitusosuutta koskevia säännöksiä. Esityksessä kuntien valtionosuuksiin ehdotetaan sekä lisäyksiä että vähennyksiä. Vuotta 2014 koskevana määräaikaisena muutoksena kunnan peruspalvelujen valtionosuuksista vähennettäisiin mm. 0,61 euroa asukasta kohden opiskelijavalintajärjestelmän rahoittamiseksi. Muutoksen kokonaisvaikutus olisi 3,275 miljoonaa euroa ja sitä vastaava summa osoitettaisiin Opetushallituksen toimintamenomomentille käytettäväksi opiskelijavalintajärjestelmän kustannuksiin. Esityksessä kuntien keskimääräistä valtionosuusprosenttia ehdotetaan alennettavaksi 30,96 prosentista 29,57 prosenttiin, jolloin kuntien omarahoitusosuus nousisi 69,04 prosentista 70,43 prosenttiin. Toimenpide vähentäisi valtion menoja vuositasona 362 miljoonalla eurolla.

Ehdotettu Opetushallituksen toimintamenomomentille opiskelijavalintajärjestelmän kustannuksiin siirrettävä lisäys on välttämätön Opetushallituksen toiminnan rahoituksen kannalta. Osana SADE-hanketta kehitetyt uudet haku- ja valintapalvelut on otettu osittain käyttöön toisen asteen koulutuksen tämän vuoden syksyn yhteishaussa. Uusi Opintopolku.fi palvelu tarjoaa aikaisempia palveluja laajemmat ja kattavammat toisen asteen haku- ja valintapalvelut, aikuiskoulutuksen hakupalvelut sekä koulutustietopalvelut. Uudet haku- ja valintapalvelut varmistavat osaltaan koulutustakuun toteutumista. Keskitetyt ja yhtenäiset haku- ja valintapalvelut hyödyntävät kuntia ja muita koulutuksen järjestäjiä, kun niiden ei tarvitse ylläpitää omia haku- ja valintajärjestelmiä. Kunnat ja kuntayhtymät järjestävät suurimman osan koulutuspalveluista. Näin ollen on perusteltua, että palvelujen rahoitus vähennetään kuntien valtionosuuksista.

Opetushallitukselle osoitettu lisäys kattaa uusien palvelujen ylläpidon aiheuttamat lisäkustannukset. Lisäkustannukset pienenevät lähivuosina, kun nykyiset palvelut voidaan kokonaan lopettaa. Syksystä 2014 Opintopolku-palvelun piiriin tulevat myös edellä mainittuja vastaavat korkeakouluja

koskevat palvelut. Opetushallitus pitää välttämättömänä, että opiskelijavalintapalvelujen rahoitus turvataan myös ensi vuoden jälkeen ja että hallituksen esityksen perustelujen kohdassa 1.4 todetut siirrot Opetushallituksen toimintamenomomentille toteutetaan.

Valtion menojen karsimisella pyritään julkisen talouden tasapainottamiseen ja kestävyysvajeen pienentämiseen. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentin alennus voi vaikuttaa kuntien vastuulla olevien koulutuspalvelujen tuottamiseen ja johtaa koulutuksen laadun heikkenemiseen kuntien erilaisten säästötoimenpiteiden seurauksena. Kuntien väliset erot voivat kasvaa ja oppilaiden yhdenvertaisuus vaarantua. Laskennallisessa valtionosuusjärjestelmässä päätösvalta rahoituksen kohdentamisesta on kuitenkin kunnilla itsellään. Opetushallitus korostaa, että koulutus tulee nähdä investointina tulevaisuuteen, jolloin mahdollisten säästötoimenpiteiden tulee olla tarkkaan harkittuja, eikä niitä tulisi kohdistaa varsinaiseen opetukseen.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuksiin ja kotikuntakorvausten perusosaan tehdään vuosina 2013 ja 2014 kustannustason muutoksesta johtuva indeksitarkistus. Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että samanaikaisesti eduskunnan käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen HE 115/2013 mukaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain piiriin kuuluvan perusopetuksen yksikköhintoihin ei sen sijaan tehdä kustannustason muutoksesta johtuvia indeksitarkistuksia.

Edellä todettu tarkoittaa sitä, että perusopetuksen eri osa-alueita rahoitetaan eri perustein. Indeksikorotusta ei tehdä lisäopetuksen, maahanmuuttajille järjestettävän perusopetuksen valmistavan opetuksen, muille kuin oppivelvollisille järjestettävän esiopetuksen ja perusopetuksen, pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien vammaisten oppilaiden opetuksen, sisäoppilaitoslisän ja yksityisen perusopetuksen järjestäjien koulukotikorvauksen, joustavan perusopetuksen, ulkomailla järjestettävän perusopetuslain mukaiseen opetukseen eikä aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitukseen. Jos opetuksen järjestäjä järjestää vain edellä todettua opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaista opetusta, kuten kansanopistot ja yksityiset vammaisten lasten koulut, niiden saama rahoitus on tasoltaan alhaisempaa kuin sellaisen opetuksen järjestäjän rahoitus, joka perustuu pelkästään tai suurelta osin kotikuntakorvauksiin, joihin indeksitarkistus tehdään. Yhdenmukaista olisi, että kustannustason muutoksesta johtuva indeksitarkistus tehtäisiin kaikkeen perusopetuslain mukaiseen opetukseen. Mikäli kuitenkin katsotaan, että säästötoimenpiteiden tulee kohdistua myös perusopetukseen, tulisi eri koulutuksen järjestäjät saattaa yhdenvertaisen asemaan vähentämällä kotikuntakorvauksista indeksikorotuksen vaikutus.